

HOOGST MERKWAARDIG

Havank Nieuwsbrief

Sef Passage
(1927-2014)

Hij was de man die met zijn
biografie en zijn vele detailstudies
Havank uit de Schaduw haalde.

We missen hem.

Havankstichting 'Mateor'

Omslag: Sef Passage kruipt in de huid van Havank bij een bezoek aan de (zichtbaar aan restauratie toe zijnde) Dekema State op 22 juni 1996.

Omslag achterzijde: De Havank-tentoonstelling in Tresoar op zaterdag 21 juni, en de (inmiddels gerestaureerde) Dekema State op zondag 22 juni 2014. Beide foto's: Hans van Schooten.

HOOGST MERKWAARDIG

Havank Nieuwsbrief

Officieel orgaan van de

Stichting Mateor

Inhoud

Nieuwtjes	<i>Hans van Schooten, Frank van der Voordt en Marcel Versteeg</i>	2
Denkend aan Sef	<i>Frank van der Voordt</i>	7
Havankdagen 2014 – Openingstoespraak	<i>Frank vander Voordt</i>	10
Vriend van het Jaar 2014	<i>Frank van der Voordt</i>	12
Dankwoord van de Vriend	<i>Paul Arnoldusse</i>	15
Wijsheid in de kan	<i>Peter de Dreu en Hans van Schooten</i>	16
De komkommer, de eend en de dode mus 2	<i>Hans van Schooten</i>	18
Wie was Willem Woldendorf?	<i>Jan Bommersom</i>	21
Gothic	<i>Kevin Valgaeren</i>	24
À propos de vorige nieuwsbrief	<i>Marcel Versteeg</i>	40
Colofon	<i>binnenzijde voorkaft</i>	

Nieuwtjes

Hans van Schooten, Frank van der Voordt en Marcel Versteeg

Op 31 juli 2014 is te Haarlem J.P.M. Passage overleden in de leeftijd van 86 jaar. Sef Passage was de schrijver van de in 1997 verschenen biografie van Havank, en van tal van deelstudies. Hij bereisde alle plekken die Havank in zijn romans beschijft en waar Havank ook vaak zelf een tijd verbleef. Sef heeft vrijwel vanaf het begin de Stichting Mateor als adviseur met raad en daad bijgestaan. In 2000 werd hij benoemd tot Vriend van het Jaar. Tegen het eind van het vorig decennium moest hij zijn activiteiten wegens afnemende gezondheid staken. De Stichting Mateor heeft in de Leeuwarder Courant, het Haarlems Dagblad en de Volkskrant een annonce¹ geplaatst om hem te danken en te gedenken.

Het heengaan van Sef Passage overschaduwde wellicht de uitgebreide wijze waarop in 2014 is stilgestaan bij de 110e geboortedag en de 50e sterfdag van Havank. Toch kunnen wij niet anders dan met voldoening daarop terug kijken. Beide dagen, zaterdag 21 en zondag 22 juni, was er een hartverwarmende belangstelling van onze donateurs voor het programma. Tresoar had een aardige expositie samengesteld, en hoewel sommigen van ons graag meer mooi materiaal tentoongesteld hadden gezien (wij hoopten zelfs op een zaal in het Frysk Museum), is er waarschijnlijk wel een doorbraak bereikt, doordat het archief van de Van Wageningen nu aan de vergetelheid is onttrokken. In de toekomst hopen wij u hier meer van te vertellen.

Het programma in de Openbare Bibliotheek werd enigszins geplaagd door een technische storing, waarvoor wij overigens achteraf zeer correct gecompenseerd zijn. Maar de inhoud was van ouderwetse klasse. Paul Arnoldussen vertelde over zijn naspeuringen in Cagnes-sur-Mer; een geschreven versie vindt men in zijn *Waar de mimosa bloeit*. Wij bekeken de geactualiseerde versie van de documentaire die Omrop Fryslân

¹ Afgebeeld op de binnenzijde van het vooromslag van deze nieuwsbrief.

maakte². Het betoog van Kevin Valgaeren is integraal in deze nieuwsbrief afgedrukt (inclusief de wegens tijdgebrek overgeslagen paragrafen).

Het zondagse bezoek aan Dekema State liet ons kennismaken met de prachtige wijze waarop de state is gerestaureerd. Dat de gelden daarvoor gekomen zijn uit een fonds dat eeuwen geleden is gesticht ten behoeve van weduwen en wezen zou de Schaduw, pardon Havank, tot tevredenheid hebben gestemd. Op Dekema State is – terecht – veel aandacht besteed aan de aanwezigheid van Havank³.

Een week later hield Marcel Versteeg in het Historisch Centrum Leeuwarden een lezing 'Havank nader belicht'. De belangstelling was matig, mede door de in onze ogen ongelukkige timing.

Beter zijn Havank en de stichting Mator dit jaar in de pers belicht. Uitgerekend op zaterdag 21 juni 2014 schreef Hero Wit in de rubriek Filatelie van de *Gooi & Eemlander* een stukje over de Havankzegel, onder de titel 'Havank herdacht met een persoonlijke zegel'.

Met de regelmaat van de klok worden er ergens in het land door een enkeling of een vereniging persoonlijke zegels uitgegeven gewijd aan een lustrum, gebeurtenis of persoon. Helaas bereiken deze uitgaven doorgaans maar een kleine kring. Sommige zegels verdienen een groter publiek. Neem de persoonlijke zegel verzorgd door de Havankstichting Mator, de stichting tot behoud van het cultureel erfgoed van en ter nagedachtenis aan Havank en zijn Schaduw.

Dan volgen er nog wat biografische gegevens plus de aanleiding, en tenslotte de bestelwijze (inmiddels is de zegel uitverkocht).

Journalist Pieter de Groot besteedde in de *Leeuwarder Courant* van 9 augustus 2014 zijn rubriek 'harje' (p. 28) aan het heengaan van Sef Passage, onder de titel 'Passage zag Havank als cultuurmonument', en met als ondertitel 'Schaduw van de Schaduw overleden'. In een mooie melange worden Havank, zijn werk, Sef Passage, de Stichting Mator, Tomas Ross en Dekema State voor het voetlicht gevoerd. Het uiterst lezenswaardig artikel is door zijn vorm en omvang onge-

2 <http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1416119>

3 <http://www.demoanne.nl/yn-de-fuotstappen-havank/>

schikt om hier te worden overgenomen, maar staat integraal in het webarchief van de *Leeuwarder Courant*.

Sietse de Vries belichtte in de rubriek 'bijeengelezen'⁴ aandacht aan het themaboekje over het feuilleton *Schaduw in de Nacht*⁵. De kop wijst op de blijkbaar lekkerste krent uit de pap: 'Als een uit het ambt gezet strafpleiter'. Aan het overnemen van een van de daarmee bedoelde illustraties wilde de LC begrijpelijkerwijs de handen niet branden; in plaats daarvan koos men voor de bekende foto van Havank vlakbij de hoek Wirdumerdijk/Ruiterskwartier (voor de rijwielhandel).

Ook de populaire Havank-reeks over de Poirot-achtige speurder Charles Carlier (alias De Schaduw) kende na geestelijk vader Hans van der Kalen nog twee stiefvaders: Pieter Terpstra (24 delen als Havank + Terpstra) en, vanaf 2008, Tomas Ross, die als Havank Ross oude tijden liet herleven, inclusief vooroorlogs taalgebruik en een schitterend Zwarte Beertjes-omslag, maar tegelijk vol verwijzingen naar recente hoogtepunten uit de Nederlandse misdaadgeschiedenis. *Caribisch complot* werd uitgegeven ter ere van het 140-jarig bestaan van uitgeverij A.W. Bruna.

'Het belang van de Havank-serie voor Bruna is nauwelijks te onderschatten', zegt uitgever Steven Maat van Bruna. 'Het is een van de belangrijkste series die wij ooit hebben uitgegeven. Iedereen associeert de Zwarte Beertjes-uitgaven met onze uitgeverij. Het idee om een vervolg te schrijven, kwam destijds van Tomas Ross, die de serie goed kende en in staat was Havank recht te doen. De reacties – zowel van de oude fans als van de pers – waren zeer enthousiast.' Na vier delen hield Havank Ross ermee op. Er zijn voorlopig geen plannen voor een vervolg. Maat: 'Maar wie weet.'

Naar aanleiding van de publicatie van een nieuw Hercule Poirot-boek besteedde *de Volkskrant* van 6 september 2014 in een groot artikel aandacht aan het tot leven terugroepen van romanfiguren lang nadat de schepper ervan is overleden – iets dat vooral in de misdaadliteratuur lijkt voor te komen – begeleid door een paginagrote illustratie waarin James Bond, Poirot zelve, Sherlock Holmes en, in een hoekje, onze Schaduw te zien zijn. Over Havank Ross staat er het hier links afgebeelde tekstje te lezen.

⁴ *Leeuwarder Courant* van 8 januari 2014, pagina 28.

⁵ *Hoogst Merkwaardig* jaargang 20, nummer 1, januari 2014.

*Elsevier*⁶ liet vier schrijvers hun tien favoriete engerds uit de internationale misdaadliteratuur opsommen. Een verrassende keuze van Tomas Ross op plaats 10: Emma Grammatica. ‘Emma is monumentaal als “een Zwitserland van mensenvlees” en het brein achter een chantagefirma. De ultieme karikatuur maar daarom des te leuker, ook na zestig jaar’. Volgens Ross en/of *Elsevier* figureert zij in *De Schaduw* van Havank, maar wij denken dat het *In memoriam de Schaduw* is uit 1948.

Op vrijdag 20 juni was Hans van Schooten te gast bij het radioprogramma *Met het oog op morgen*. Ook Daan Jippes werd geïnterviewd. *Hoogst Merkwaardig* toont u exclusief beeldmateriaal van deze radio-uitzending:

6 *Elsevier* jaargang 70, nummer 26, 28 juni 2014.

Denkend aan Sef

Frank van der Voordt

Al enkele keren heb ik in mijn jaarrede een groet overgebracht van onze Sef. De eerste keren met min of meer zijn medeweten, daarna omdat ik wist dat hij dat graag gewild had. Naar de jaardag komen lukte al enige tijd niet meer. Hij was er nog wel, maar eigenlijk was hij er minder en minder.

Dat te weten kostte hem moeite, en niet hem alleen. Marianne en de kinderen bovenal natuurlijk, maar ook de vrienden. En dat waren er vele, hebben we op zijn afscheid gezien. Uit zijn omgeving, uit zijn rijke onderwijsverleden en uit de Havank-wereld.

Havank was van lieverlee zijn grote passie geworden, niet zelden tot wanhoop van zijn familie. Hij ging door het vuur voor hem en was niet altijd even ontvankelijk voor kritiek op de man. Maar voor zijn ontoombare inzet voor het werk en de persoon van onze schrijver zijn we hem dank verschuldigd, heel veel dank. Zonder Sef zou Havank vergeten zijn, een jeugdherinnering, nostalgie. Sef heeft hem met zijn biografie en door zijn deelstudies uit de vergetelheid teruggeroepen. Zonder hem zouden we de boeken nog wel eens ter hand genomen hebben om er gewoon weer eens van te genieten, maar we zouden ons daarbij niet gerealiseerd hebben wat een wereld aan eruditie er achter stak. Sef heeft, letterlijk, Havank uit de Schaduw weten te halen.

Ik heb Sef Passage voor het eerst ontmoet op de bijeenkomst in Dwingeloo, op 21 juni 1997, bij de presentatie van zijn magnum opus, de biografie. Van meet af aan viel me zijn hartelijkheid op, meer nog dan zijn vele weten, want daar had ik al wat op gerekend. Die hartelijkheid bleek er bij te horen, zo werd duidelijk bij latere ontmoetingen bij hem en Marianne thuis in Haarlem, op bestuursvergaderingen, tijdens gezamenlijke ritten naar Leeuwarden. Zijn enorme kennis, zijn belezenheid in en interesse voor de Nederlandse literatuur waren intussen eveneens een gegeven feit geworden.

Die hartelijkheid, die belezenheid, dat enthousiasme, dat was Sef ten voeten uit. Daar zal ik hem om missen, zoals anderen de familieman, de vriend, de leraar zullen missen. Hij zal nog lang in onze herinneringen voortleven.